

вакханалії. І це вирішується доволі цікаво, сказати б, винахідливо: поперемінно прожекторами висвітлюються то одна, то інша пара закоханих, причому з акцентами на втрачених партнерах. Так відтворюється ілюзія-мрія про далеку кохану Кия й загиблого героя Октавії.

Постановка балету в цілому склалася цільною й у стильовому плані органічною, хоча не обійшлося й без деяких режисерських огріхів. Зокрема, не вистачало масовки й маскарадного антуражу у картині римського свята — у Римі, як відомо, свята завжди були поставлені на широку ногу, про пишність та видовищність римських карнавалів і сатурналій століттями складалася легенди. Товстуваті й неповороткі були весталки на тлі задника римської сцени. Жерці-волхви у слов'янських сюжетних картинах сприймалися як малорухомі в хореографічному плані, нагадували статуарні фігури, хоча, можливо, таке трактування цих героїв було задумане постановниками. Нелогічно виглядали у масовці фіналу балету — в сцені всенародного торжества, серед розмаїтого слов'янського люду жінки в одязі римських весталок — у прозорих ніжно-бежевих вишуканих туніках. Ну а ще не зовсім зрозуміло, чому гусяр-рапсод, Баян-провидець вийшов тільки на початку й в кінці першої дії й не з'явився в другій, особливо у фіналі балету, адже розповідь від його імені ведеться про події всього твору, а не тільки його початкової частини. Місцями гра оркестру була трохи відсторонено нейтральною, тому іноді не вистачало проникливості й натхненності, а, часом, навпаки — напору, гостроти й експресивної динамічності, властивих стилю й музиці Євгена Станковича.

Незвичайним для балетного спектаклю стало завершення, представлене як жанровий мікс. Фінальний акорд був не просто хореографічним, а балетно-оперним, бо сполучив семантику жесту й співу, танцю й хору, який виконав величний модально-ладовий наспів. Це був гімн, що своїм мелодизмом нагадував стародавні праслов'янські наспіви. «Володар Борисфену» — це міф-сказання, у якому є все, що потрібно глядачеві — захоплююче видовище, краса сценічної атмосфери й основна ідея ствердження добра за будь-якої ситуації.

Анна ЛУНІНА

кандидат мистецтвознавства

ДАРУНОК ЛЕОНІДА ЛЕВІТА — НАЦІОНАЛЬНІЙ АКАДЕМІЇ МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ

У Національній академії мистецтв України 2010 року відбулася важлива мистецька акція — відомий київський фотохудожник Леонід Олександрович Левіт передав Академії як особистий дар на постійне зберігання у науковому архіві Президії НАМУ фотопортрети видатних діячів культури і мистецтва (124 сюжети) та альбом фотопортретів видатних діячів української культури.

За словами майстра, спеціальної освіти в галузі фотографії він не отримав. Проте все його життя завжди пов'язувалося з творчою діяльністю. Навіть працюючи на заводах «Уралмаш» (м. Свердловськ) та «Маяк» (м. Київ), Леонід Олександрович умів застосувати неординарний, креативний підхід до завдань, які пропонувала йому про-

фесійна і життєва доля. За спогадами Леоніда Олександровича, щоденне спілкування та співробітництво з широким колом різних людей сприяли поглибленому вивченню людини, розвиткові уміння швидко, з першого погляду досягнути людську індивідуальність, визначити характер моделі портрета.

Неможливість отримати фахову освіту в цікавих для себе галузях філософії, мистецтвознавства спричинила активні, самостійні пошуки, розробку власної освітньої програми, розрахованої на п'ятнадцять років — років професійного і особистісного саморозвитку, самонавчання, самовдосконалення. Звичайно, упродовж цього часу Л. Левіт продовжував займатися практикою павільйонної роботи над фотопортретом.

Особливо цінними для Л. Левіта завжди були і залишаються незабутні хвилини спілкування з музикою, яка створює плідне життєве підґрунтя, надихає на творчі відкриття, стимулює натхнення й надає оптимізму. До речі, він і народився в московській родині музиканта 10 серпня 1925 року.

Яскравою рисою особистості фотомайстра, його життєвим кредо є пристрасне прагнення помітити, зафіксувати прекрасне, втілене в людях, розкрити високі духовні риси людської душі, особливості її долі і розповісти про це світові засобами фотомистецтва. Тому зустріч із першим в житті фотоапаратом «Зеніт-С», що сталася 1958 року, явилась для Л. Левіта доленосною: розпочалися зйомки, що згодом стали справою всього життя.

Чи не найбільш цікавим для майстра став жанр портретної зйомки. Портрети друзів, колег, знайомих неодноразово були відмічені дипломами найвищих ступенів. Пізніше інформація про талановитого фотохудожника дійшла до всесвітнь відомого віолончеліста і диригента Мстислава Ростроповича, який звернувся до Леоніда Левіта з пропозицією сфотографувати його.

Так знаменно відкрилася мистецька нива фотомайстра, на якій йому випало творчо спілкуватися з такими славетними митцями, як музиканти Д. Кабалевський, Б. Лятошинський, П. Майборода, Ю. Мейтус, Г. Нейгауз, Л. Ревуцький, С. Ріхтер, А. Хачатурян, І. Шамо, Д. Шостакович, скульптори В. Бородай, В. Зноба, І. Кавалерідзе, О. Рапай, художники та майстри декоративного розпису М. Дергус, О. Заливаха, В. Касіян, О. Лопухов, Л. Медвідь, М. Приймаченко, М. Тимченко, Ф. Нірод, Т. Яблонська, Г. Якутович, діячі театру і кіно Б. Гмиря, З. Гайдай, О. Гринько, О. Кусенко, Д. Лідер, К. Лавров, Б. Руденко, Н. Ужвій, М. Яковченко та багато інших.

Завдяки винахідливій творчій праці, інспірованої бажанням відкрити в людині найпрекрасніші якості, Леонідові Левіту — «снайперу» у галузі фотохудожньої справи (за висловом І. Андроннікова) — вдалося створити унікальний стиль професійної діяльності в жанрі психологічного портрета, складовими якого є уміння майстра як найефективніше компоувати, користуватися світлом, кольором, відчувати стан душі, особливості характеру портретованого. Причому все це потрібно робити дуже швидко. За словами Л. Левіта, враховуючи особливості нашого часу, фотопортретист мусить надзвичайно швидко, інколи протягом кількох хвилин, вирішувати основні завдання своєї роботи — за допомогою вірно обраного ракурсу розкрити зміст, сутність людської індивідуальності й представити у візуальній формі.

Особливе захоплення фотомайстра викликає самотутня, розмаїта культура України, захопившись якою, він зафіксував для історії більш ніж тристап'ядесят її най-

кращих творців, втілив у життя свою заповітну мрію — прислужитися народові й державі, які стали для Леоніда Олександровича рідними.

Кар'єра унікального фотохудожника, яку здійснив Л. Левіт, є досить своєрідною і успішною. 1963 року міністр культури України Р. Бабійчук, познайомившись з молодим фотографом-любителем, лауреатом золотої медалі однієї з фотовиставок, створив студію театрального портрета при Міністерстві культури і запропонував молодому талановитому митцеві співпрацювати виїзним фотографом. Таким чином розпочався шлях фотографа-професіонала, який впродовж багатьох років створював портрети знаменитих людей, відомих діячів вітчизняного мистецтва.

Серед унікальної колекції фотопортретів — митці різних галузей культури, широкі відомі як в Україні, так і за її межами: зокрема В. Барінова-Кулеба, І. Безгін, А. Бокотей, Г. Васецький, Г. Вишневська, О. Губарев, М. Гуйда, В. Гурін, Д. Гнатюк, В. Даниленко, Л. Дичко, І. Драч, О. Іваненко, М. Левитська, М. Машченко, О. Міщенко, Р. Недашківська, М. Попович, А. Роговцева, В. Сидоренко, Л. Скорик, М. Станкевич, Є. Станкович, М. Стороженко, Л. Танюк, А. Чебикін, В. Чепелик, В. Шейко, В. Шостя, С. Якутович та багато інших.

Креативність, емоційність, піднесеність, прагнення пізнати істину і виразити її мистецькими засобами і сьогодні є складовими життєвого й професійного кредо Леоніда Левіта.

Як зауважила Ірина Соловей, автор-упорядник книги про Л. Левіта, Майстер володіє унікальним антропологічним Даром — вродженим Даром видіння людської сутності, який, спираючись на багаторічні творчі пошуки, інтенсивну повсякденну працю, великий досвід фотохудожника, став потужним фундаментом неповторного духовно-естетичного феномена Л. Левіта.

Ім'я Леоніда Левіта — це ім'я Майстра, який шляхом особистісного і професійного саморозвитку досяг життєвої самореалізації, віднайшов своє покликання та втілив його у своїй знаменитій «колекції» павільйонних психологічних портретів, відкривши для глядача «космос людського обличчя». Такий космос Леонід Левіт відкриває не лише у відомих, знаменитих обличчях, а й в обличчях дітей, людей фізичної праці, знайомих.

Говорячи про власне розуміння сутності фотопортрета, майстер відмічає важливість енергетичної взаємодії між ним і моделлю, що вимагає співтворчості — проведення серйозної, зовні не помітної, прихованої роботи, спрямованої на «розкриття, розплавлення» внутрішньої сутності тієї людини, чий фотопортрет виконується. Також потрібно в дуже короткий термін віднайти композиційне та ефектне світлове вирішення щодо зображення в заданому форматі. Всі необхідні в кожній конкретній ситуації художні прийоми Л. Левіт використовує майстерно, виражено — загалом «ліпить» модель на основі естетики творчості таких видатних майстрів образотворчого мистецтва, як Рембрандт, Д. Веласкес, А. Ван Дейк та ін.

На переконання Л. Левіта, зрозуміти фотохудожника можливо лише за умови пізнання його творчого спадку: при цьому важливим є «снайперське» уміння фотохудожника щодо здійснення режисури моменту. Це означає побачити й одразу збагнути особливості моделі, вловити момент найкращої комбінації композиційних, світлових, психо-мімічних умов для оптимальної передачі внутрішньої сутності моделі. Врешті-решт, таке уміння й означає — доторкнутись моменту Істини.

Багато уваги майстер приділяє своїм учням, створив і веде школу камерного портрета; його часто запрошують до участі в цікавих сучасних проектах, зустрічах, майстер-класах, де він розкриває для молоді основи високого професіоналізму в мистецтві фотографії. Основою майстерності фотохудожника Л. Левіт вважає уміння в єдину мить схопити характер людини і передати його засобами художньої виразності. Таке вміння вимагає від фотохудожника, окрім життєвого і професійного досвіду, певних антропологічних знань, також наявності високого рівня моральності, естетичної культури, загальної ерудованості, тобто високих людських якостей.

Високомайстерні роботи Л. Левіта, якому 2010 року виповнилося 85 літ, окрім переданих в дар Національній академії мистецтв України, зберігаються в Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського, Центральному державному кінофотофоноархіві імені Г.С. Пшеничного, Центрі Леся Курбаса, музеї Лесі Українки, Історичному музеї, інших музеях і бібліотеках Києва.

Визнаючи цінність творчості Л. Левіта на мистецькій ниві нашої держави, Національна академія мистецтв України бажає Майстрові плідної, багаторічної праці і подальших творчих досягнень.

1. Галушка С. Снайперские портреты. — Журнал DFOTO. — 2008. — №11.
2. Левит Л. Крупный план. — К.: «ФАДА, ЛТД», 2002. — 63 с.
3. Панкратьев С. Творчество, возвышенное мастерством // Правда Украины. — 2010. — 10 декабря.
4. Шудря М. Философия фотопортрета: Очерк творчества Леонида Левита. — К.: Фотоцентр «ЕКСАР», 2001. — 48 с.

Поліна ХАРЧЕНКО

*кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
начальник науково-інформаційного відділу НАМ України*

ВИСТАВКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ НАМ УКРАЇНИ — 2010

Національна академія мистецтв України в складні часи засилля низькопробної маскультури сприяє збереженню найвищих здобутків українського мистецтва, щорічно організовуючи і проводячи різні культурні заходи, спрямовані на популяризацію вітчизняного мистецтва; у співпраці з провідними арт-установами інших країн знайомить глядача з досягненнями і віяннями, що панують у міждержавному культурному просторі. У своїх апартаментах Академія презентує твори не тільки вітчизняних мейстрів, а й представників іноземних художніх шкіл.

Початок 2010 року ознаменувався відкриттям виставки творів видатного українського графіка, талановитого педагога, академіка Георгія Вячеславовича Якутовича з нагоди 80-річчя від дня його народження. Митець працював у галузі станкової, книжкової графіки, кінодекораційного мистецтва. Минуло 10 літ як його немає з нами. Та залишилися й активно працюють його послідовники, учні, творчі нащадки. Друзі художника — Микола Стороженко, Олександр Губарев, його вихованці тепло згадують митця, особливо часи творення фільму «Тіні забутих